

TEN TIJDE VAN GALENUS

EEN GRIEKSE DOKTER IN HET ROMEINSE RIJK

TENTOONSTELLING VAN 26 MEI 2018 TOT 2 DECEMBER 2018

Door het leven van de Griekse arts Galenus van Pergamon (129- ong. 216) te volgen, beschrijft deze tentoonstelling de medische, farmacologische en sanitaire praktijken in de Romeinse wereld van de eerste eeuwen van ons tijdperk.

© MRM – Poster van het Koninklijk Museum van Mariemont aan de hand van een portret van Galenus © Wellcome Collection

■ Galenus in 2018, dé tentoonstelling in Mariemont

Door de vele geschriften van deze bekende dokter, zijn gevarieerde interesses, zijn reizen en de omvang van zijn klantenkring kan men veel thema's behandelen en een geografisch en sociologisch parcours schetsen van de Middellandse Zee tijdens de Pax Romana.

Twintig jaar na de succesvolle tentoonstelling « Ten tijde van Hippocrates. Geneeskunde en maatschappij in het antieke Griekenland » onderstreept de huidige expo « Ten tijde van Galenus » *de therapeutische en anatomische evolutie, maar eveneens de bestendigheid van de pharmacopee en het systeem van de vier humeuren tijdens de zeven eeuwen die Hippocrates, « de Vader van de Geneeskunde » en Galenus « de Prins van de Geneeskunde » scheiden.*

Dubbel scalpel in brons © Musée de la Médecine – Bruxelles

■ Galenus en wij: een ononderbroken geschiedenis sinds 1800 jaar?

Zijn we allen een beetje de erfgenamen van Galenus? Door de reflectie over het werk van Galenus, zijn vraagstukken en zijn nalatenschap kunnen we, zonder anachronisme, waarderen wat effectief *zijn benadering en rol was, niet alleen tijdens zijn leven, sinds de gladiatoren van Pergamus tot de keizers van Rome, maar ook in de geschiedenis van de wetenschap en in onze actualiteit.*

De invloed van Galenus is ontegensprekelijk nog steeds levend in onze manier van denken over geneeskunde en in onze maatschappij. Welke apotheker heeft nog nooit de eed van Galenus afgelegd? Welke hand heeft nog nooit de koelzalf van Galenus gebruikt om zich te hydrateren? Wie heeft nooit de uitdrukking « een zwart humeur » gebruikt? Welke sportman heeft zich niet geïnspireerd, al is het indirect, door de aanbevelingen van Galenus? Welke antiquair droomt er niet van om een van de 20.000 pagina's van de werken van Galenus te doorbladeren? Welke tuin of herborist omvat niet, zelfs vandaag, enkele producten die worden aanbevolen in de

voorschriften van Galenus? Welke chirurg heeft nooit een scalpel of een katheter gebruikt, rechtstreekse erfgenamen van de antieke instrumententas? *Was Galenus dan onfeilbaar?* De teksten van Galenus zijn gedurende eeuwen overgeleverd en bestudeerd, op complexe wijze, zowel in het Westen als in het Oosten. Vanaf de Renaissance, maar steeds op basis van een lezing van de teksten van de « Prins van de Geneeskunde», gaan zijn theoretische postulaten of fouten van de anatomische interpretatie er geleidelijk aan voor zorgen dat zijn tot dan toe onbetwiste autoriteit niet langer blind wordt aanvaard - wat zal leiden tot de evolutie van de moderne geneeskunde.

Van links naar rechts: Een koffertje afkomstig uit het graf van een arts © Rijksmuseum van Oudheden, Leiden / Een oude editie van de werken van Galenus © Koninklijk Museum van Mariemont – Foto M. Lechien / Reliëf dat Asklepios et Hygieia afbeeldt © Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

■ **Een parcours waarvan de thema's worden georganiseerd aan de hand van het leven van Galenus**

De tentoonstelling is als volgt opgebouwd:

- Galenus, arts en schrijver
- Galenus in Pergamon. De eerste studiereizen
- Van het Oosten naar het Westen. Galenus, een Griekse arts in Rome
- Galenus, arts van de keizers. Het depot van de tempel van de Vrede
- Ziektes en epidemieën in het Romeinse Rijk
- Galenus als diëtist, Galenus als apotheker
- Galenus en Asklepios, geneeskunde en religie
- Het nalatenschap van Galenus – het galenisme

Galenus is dus duidelijk de rode draad door ons verhaal. Aan de hand van zijn teksten, zijn handelingen, zijn ontmoetingen en ontdekkingen ..., evocert de tentoonstelling de geschiedenis van een maatschappij en maakt die concreet – zelfs menselijk.

Zo ontdekken we hoe het overbrengen van kennis gebeurde; hoe een brand « alles » kon doen verliezen; hoe men zich verplaatste op de wegen van het Keizerrijk; hoe een arts zonder diploma en reputatie een cliënteel opbouwde; hoe een gladiator werd verzorgd; hoe oorlogen de bevolking en sterfelijkheid beïnvloedden; hoe artsen soms twijfelachtige behandelingen verkozen zoals de beruchte aderlating en purgeermiddelen ; hoe talrijke substanties, waarvan sommige tegenwoordig verboden, werden vermengd om een mirakel geneesmiddel te bekomen; hoe de filosofie van het leven de bondgenoot werd van genezing ...

Van links naar rechts: Bloemen van Styrax / Tetradrachma van Nerva met heilige slang © Museum van Geneeskunde – Brussel / Fragment van een beeldje in aardewerk © Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

■ Gevarieerde objecten uit heel Europa

Dankzij talrijke bruiklenen, genereus uitgeleend door meer dan 25 Belgische en Europese musea en instellingen, neemt de tentoonstelling u mee naar het hart van de Middellandse Zee van de 2^e eeuw n.C. Tussen prestigieuze werken en getuigen van het dagelijkse leven, wil de expo context bieden, de geschiedenis en haar actoren tastbaar maken, maar ook zorgen voor ontroering door de stukken zelf: contact hebben met de gebruikte objecten, de blik onderhouden van een keizer, zich verbazen over beschrijvingen van Galenus of ook nog de overeenkomsten observeren tussen onze recipiënten voor medicijnen en die uit de Oudheid.

In het hart van de tentoonstelling brengen fragiele papyrussen en zeldzame manuscripten u rechtstreeks in contact met de teksten van de dokter uit Pergamon. Medische instrumenten, gevarieerd en gespecialiseerd, illustreren zijn praktijk. Planten en exotische producten evoceren zijn reizen en farmacopee. Portretten, beeldjes, Griekse en Latijnse inschrijvingen geven leven aan de bevelhebbers, artsen, soldaten, kinderen, ... Zonder de ex-voto te vergeten, beeldjes, reliëfs en magische intaglio's die ons meenemen naar de heiligdommen van genezende goden. Tenslotte wordt ook het nalatenschap van Galenus opgeroepen door prachtige medische herbaria, verrassende vazen en heel wat andere, vaak verbazingwekkende objecten!

Van links naar rechts: Portret van Marc-Aurèle © Musée Saint-Raymond, Toulouse – Foto J.FR Peiré / Papyrus met medische tekst © Papyrussammlung - Institut für Altertumskunde – Universität zu Köln / Pot © Museum voor Geneeskunde – Brussel

■ Andere ontdekkingen via de activiteiten

Het museum stelt rond de tentoonstelling een reeks bezoeken, workshops en ontmoetingen voor, events tijdens de weekends die de ervaring van het bezoek aan de tentoonstelling voorbereiden en verlengen.

Zo worden de zintuigen geprikkeld dankzij medische planten, samengeteld door de sectie tuinbouw van het Athénée Provincial Mixte Warocqué Morlanwelz-Mariemont met de steun van de vzw Promar en de Provincie Henegouwen, die de bezoekers verwelkomen vanaf de ingang van het museum of ook nog dankzij de parfummaker Olivier Kummer die, tijdens haar geurworkshops, de heilzame werking evoceert van aromatische planten.

We stellen eveneens « apéro chirurgical » avonden voor, die geneeskunde, lectuur en ontspanning combineren of ook nog een bezoek bij « dokter Galenus en zijn assistenten » om families te initiëren in de zorgverlening, anatomische sculpturen en geneeskunde in de wereld. De ondertussen traditionele « Journées de Mariemont » (opendeurdagen op 22 en 23 september 2018) brengen eveneens een eerbetoon aan geneeskunde en de relatie tot het lichaam.

Scholen – van de lagere school tot het middelbaar – kunnen een programma volgen rond het lichaam, « kleine kwaaltjes » en remedies, over hygiëne, diëten, etymologie en behandeling met planten en oude teksten.

- **Een catalogus met verschillende auteurs en een eminent wetenschappelijk comité**

SOMOGY
ÉDITIONS
D'ART

De tentoonstelling wordt begeleid door een *catalogus van meer dan 350 pagina's, rijkelijk geïllustreerd met meer dan 250 kleurillustraties*. De catalogus, opgesteld door de beste specialisten in deze materie, onder leiding van *Annie Verbanck-Piérard*, curatrice van de collecties van de sectie Griekenland- Rome in het Koninklijk Museum van Mariemont, *Danielle Gourevitch (Parijs)*, specialiste in antieke geneeskunde, en *Véronique Boudon-Millot (Parijs)*, auteur van talrijke artikels en werken over Galenus, waarvan ze verschillende traktaten heeft vertaald voor de Collection des Universités de France. De catalogus is mede uitgegeven door het Parijse huis Somogy-Editions d'Art.

PRAKTISCHE INLICHTINGEN

TEN TIJDE VAN GALENUS. EEN GRIEKSE ARTS IN HET ROMEINSE RIJK
26 MEI 2018 – 2 DECEMBER 2018

Tentoonstelling in het Koninklijk Museum van Mariemont, Wetenschappelijke instelling van de Federatie Wallonië- Brussel. In het kader van het Europese jaar van het culturele erfgoed.

PERSCONFERENTIE IN HET KONINKLIJK MUSEUM VAN MARIEMONT: 24 MEI 2018

Algemeen en wetenschappelijk curator: A. Verbanck-Piérard (Koninklijk Museum van Mariemont), D. Gourevitch (Parijs), V. Boudon-Millot (Parijs)

Scenografie : A. Verbanck-Piérard, met de medewerking van T. Haddad en het Koninklijk Museum van Mariemont / Grafische vormgeving : Koninklijk Museum van Mariemont

- **Contact**

Persbureau: Caracas scrl | public relations agency
Tel. : 0032 (0)2 560 21 22 - GSM 0032 (0)495 22 07 92
E-mail : info@caracascom.com

Museum : Communicatie / Perscontact: Mélanie Thiry (FR/EN) en Aline Peremans (NL)
Tel. : 0032 (0)64 27 37 44 et 27 37 08
E-mail : rp@mariemont.be

Museum : Pedagogische dienst:

Tel : 0032 (0)64 27 37 84

E-mail : sp@mariemont.be

■ **Praktische info over het Koninklijk Museum van Mariemont**

Adres : 100 Chaussée de Mariemont – 7140 Morlanwelz, België

Openingsuren: Museum open alle dagen behalve op maandag die geen feestdagen zijn, van 10u tot 18u (april – september) en van 10u tot 17u (oktober – maart). Gesloten op 1 januari en op 25 december.

Contact : 0032 (0)64 21 21 93 - info@mariemont.be / www.musee-mariemont.be

Toegangsprijs: Volwassenen 5€; Senioren: 2,50€; Leerlingen: 2€; Kinderen -12 jaar: gratis / Gratis toegang tot het museum op de 1^e zondagen van de maand.